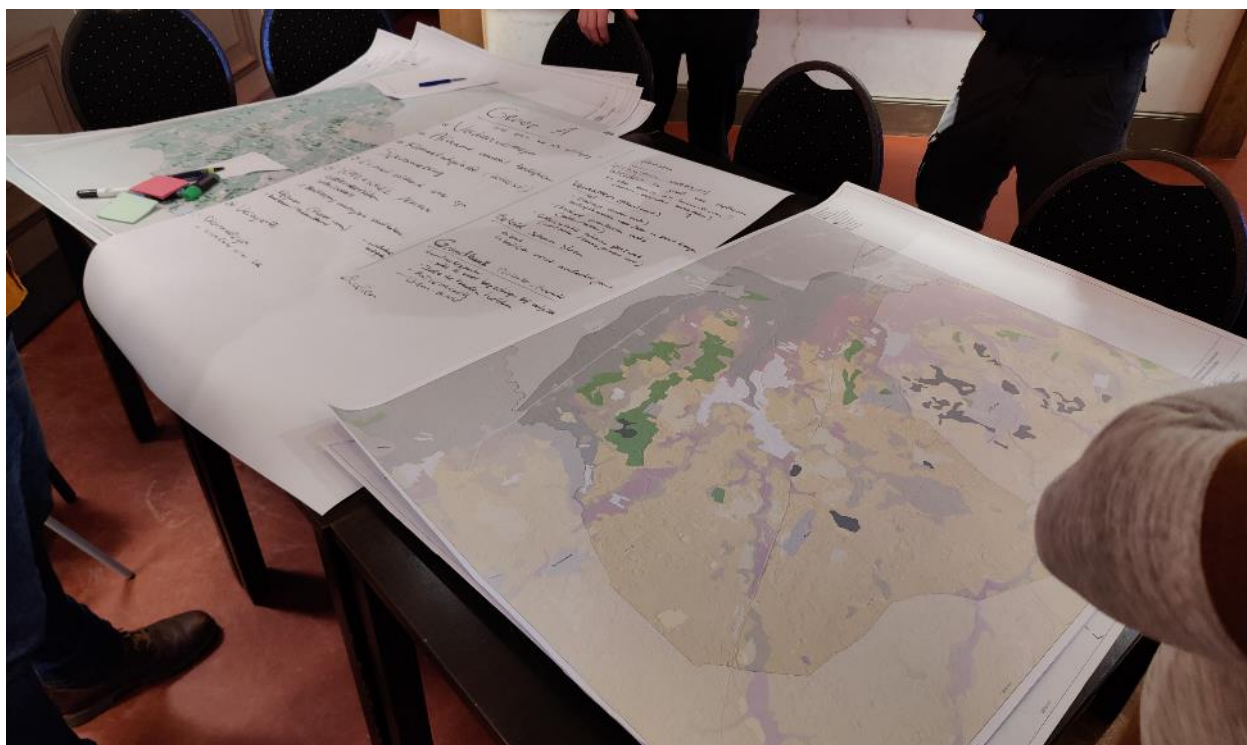

Provinciaal Programma Landelijk Gebied Groningen

Verlag kennissessie deelgebied Zuidelijk Westerkwartier

thema Landbouw & Natuur 10-11-2023

De opgaven en de landschapsgeschiedenis

Vrijdag 10 november 2023 heeft in de Postwagen in Tolbert een kennissessie plaatsgevonden met belanghebbenden op het gebied van landbouw en natuur, de gemeenten Westerkwartier en Groningen, Waterschap Noorderzijlvest en Provincie Groningen.

Het programma bestond uit presentaties en pitches met aansluitend een gespreksronde, verdeeld in twee thema's:

Landbouw

- Een lezing over de algemene opgaven uit het Nationaal Programma Landelijk Gebied, de ontstaansgeschiedenis van en de opgave in het deelgebied Zuidelijk Westerkwartier;
- Een lezing over de opgave van de landbouw aangevuld met een landbouwupdate;
- Een pitch over de huidige situatie en lopende ontwikkelingen door Landbouwcollectief West.

Natuur

- Een lezing over de doelen en opgaven voor de Provincie vanuit het Nationaal Programma Landelijk Gebied;
- Een pitch over de kwaliteiten van het gebied door Staatsbosbeheer.

Elke themaronde werd afgesloten met een gespreksronde in kleine groepen en een plenaire terugkoppeling.

De opwarmronde

De rol van dagvoorzitter werd door Henk Kusters ingevuld. De dag begon met een uitleg over het programma en een korte vragenronde over de relatie van de aanwezigen met het gebied. Zo nu en dan werd doorgevraagd over bijvoorbeeld de grootte van het boerenbedrijf van de aanwezigen, om zo het ijs te breken en een de dag te beginnen in een ontspannen sfeer!

NPLG opgave & landschapsgeschiedenis

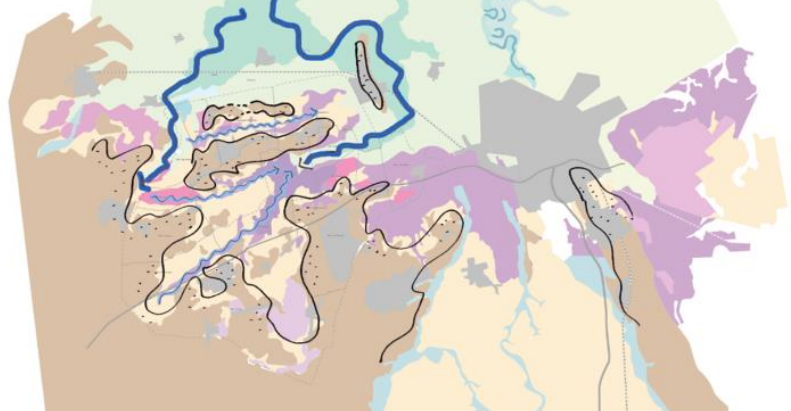

Het informatieve deel werd door Maickel Burgers (beleidsmedewerker Natuur bij Provincie Groningen) afgetrapt met een presentatie over het ontstaan van de bodemsamenstelling van Zuidelijk Westerkwartier om context te geven bij de opgave vanuit het Nationaal Programma Landelijk Gebied.

tijdlijn 6 – start ontginning (ca. 600-700 na Chr.)

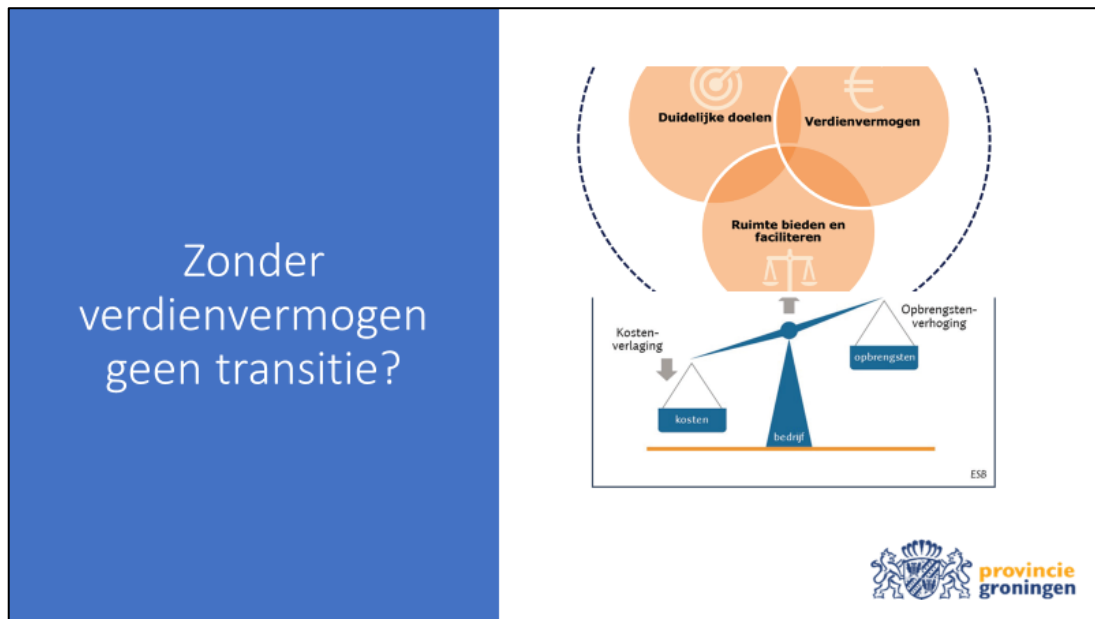
zee-inbraken en veenstroompjes (600 - 800 na Chr.)

Landbouwupdate & de landbouwopgave

Harold Martens (beleidsmedewerker landbouw bij Provincie Groningen) nam de groep mee in de stand van zaken van de landbouw binnen Provincie Groningen en het Zuidelijk Westerkwartier op het gebied van uitstoot en groottes van het boerenbedrijf vergeleken met andere gebieden. Kenmerkend voor Zuidelijk Westerkwartier zijn de relatief kleine hoeveelheid dieren per bedrijf. Daarbij werd aandacht besteed aan de verschillende opgaven en mogelijke oplossingen die daarmee gepaard gaan.

Uit het publiek kwamen verschillende vragen en opmerkingen, een greep daaruit:

- “Hoe verhouden bodem en innovatie zich tot elkaar?” Harold antwoordt dat hij denkt dat de grootste opgave zit bij reductie van methaan en de wateropgaven, zowel kwantiteit als kwaliteit. Voor beide heb je een vitale bodem voor nodig.
- “Hoeveel ammoniak moeten we reduceren?” Naar boven afgerond is die opgave in de hele provincie Groningen 15% “Weten we niet hoeveel reductie er al is?” Nog niet, die data is privacygevoelig.
- Men is nieuwsgierig waar de sector tegenaan loopt. Daar is straks ruimte voor in de kleine groepen.
- Onduidelijkheid bestaat over wat gebruikt wordt als referentiewaarde bij reductie; de vergunde of de werkelijke situatie.

Pitch Landbouwcollectief West

Als afsluiter van het informatieve deel van het ochtendprogramma hield Bauke Brouwer van het Landbouwcollectief West een pitch. Deze pitch beschreef dat veel animo is onder boeren om mee te doen met Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer (AGNB), o.a. weidevogelgebieden en landschapsbeheer. Op dit moment kan slechts een beperkt aantal boeren meedoen aan het beheer van weidevogelgebieden en houtsingels. De wens is dat alle agrariërs iets kunnen betekenen voor agrarisch natuurbeheer en dat er meer mogelijkheden voor beschikbaar komen.

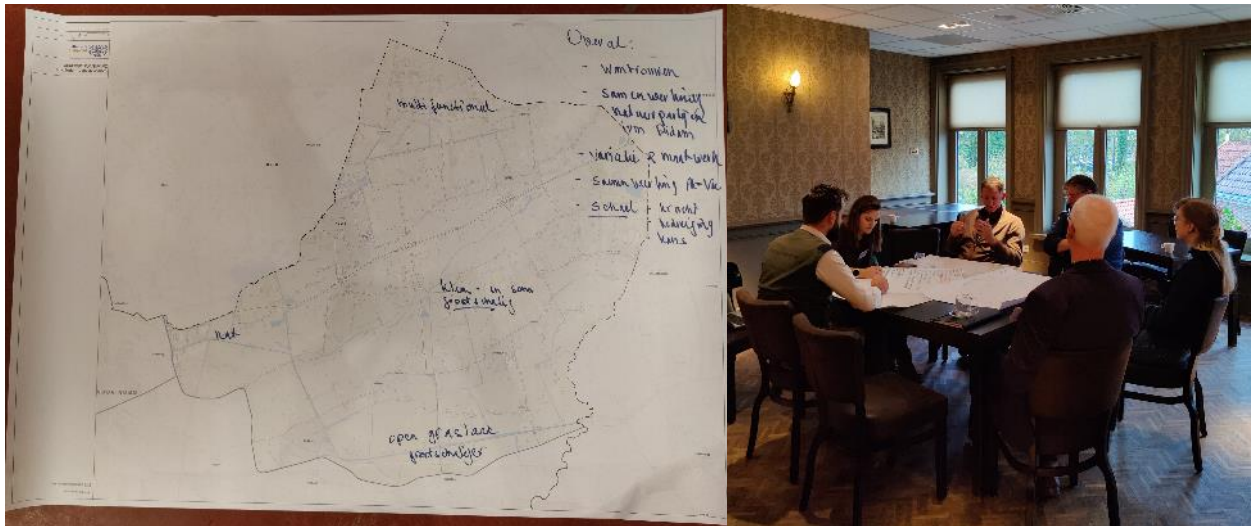
Verschillende projecten waar al aan gewerkt wordt:

- Klimaatboeren: toekomstbestendig boeren bijv. in veengebieden
- Westerkwartier natuurinclusief: Bedrijfsnatuurplannen met 30 boeren
- Gebiedsofferte waarin agrariërs een bod doen aan de maatschappij voor de door hun te leveren diensten; agrariërs willen helpen tegen een goede vergoeding.

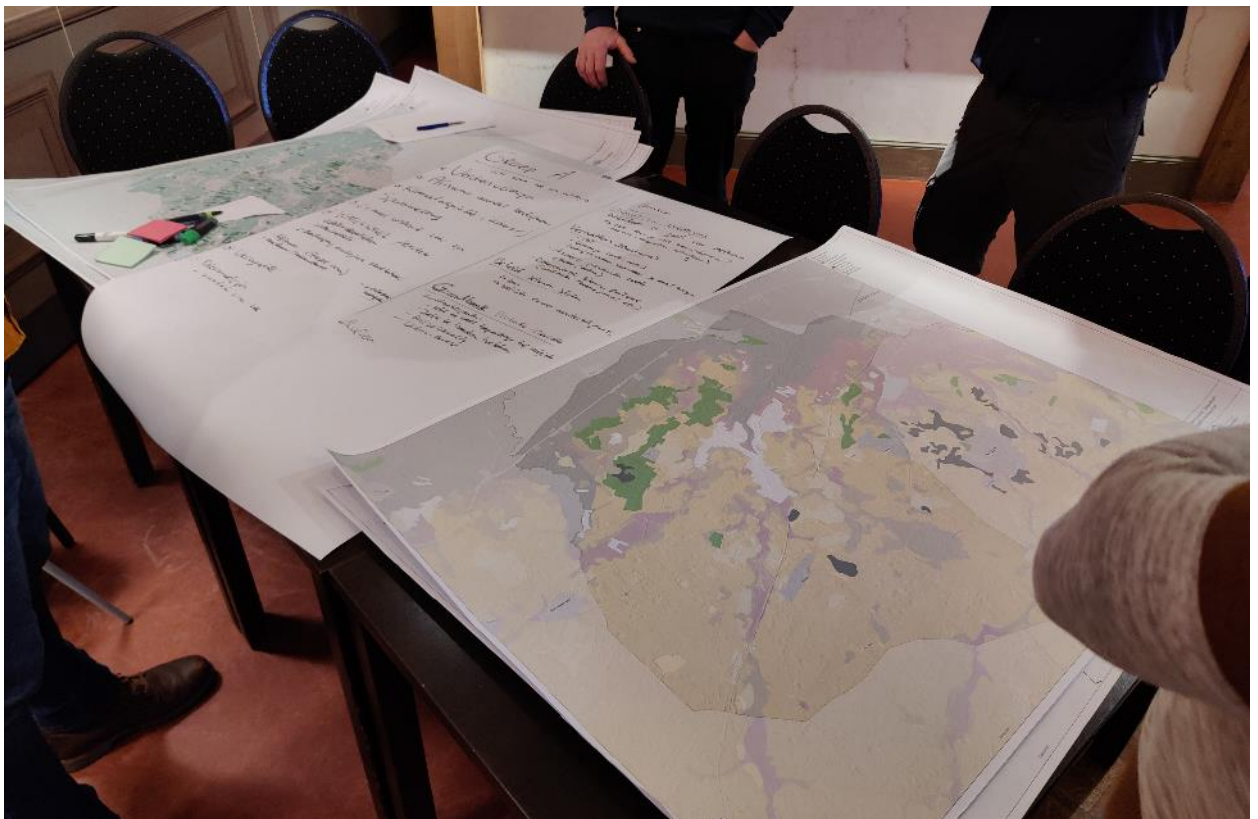
Vraag vanuit de zaal: “Hoe zit het met andere geldstromen vanuit het Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) (en Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO)) die naar agrariërs gaan t.b.v. het onderhoud van houtsingels?” – Dat is een lastig verhaal, o.a. vanwege de gebrekkige intekening van houtsingels.

Kortom; genoeg stof om over na te denken.

Met elkaar in gesprek

Met verschillende kaarten, blanco vellen, stiften en markers kreeg elke groep de vraag om in gesprek te gaan over de opgaven in de landbouw. Het ging over kansen en uitdagingen, waarbij een open gesprek werd gevoerd en alle inbreng welkom was. Na afloop kwam er plenaire terugkoppeling uit alle groepen.

Met elkaar in gesprek

Plenaire behandeling

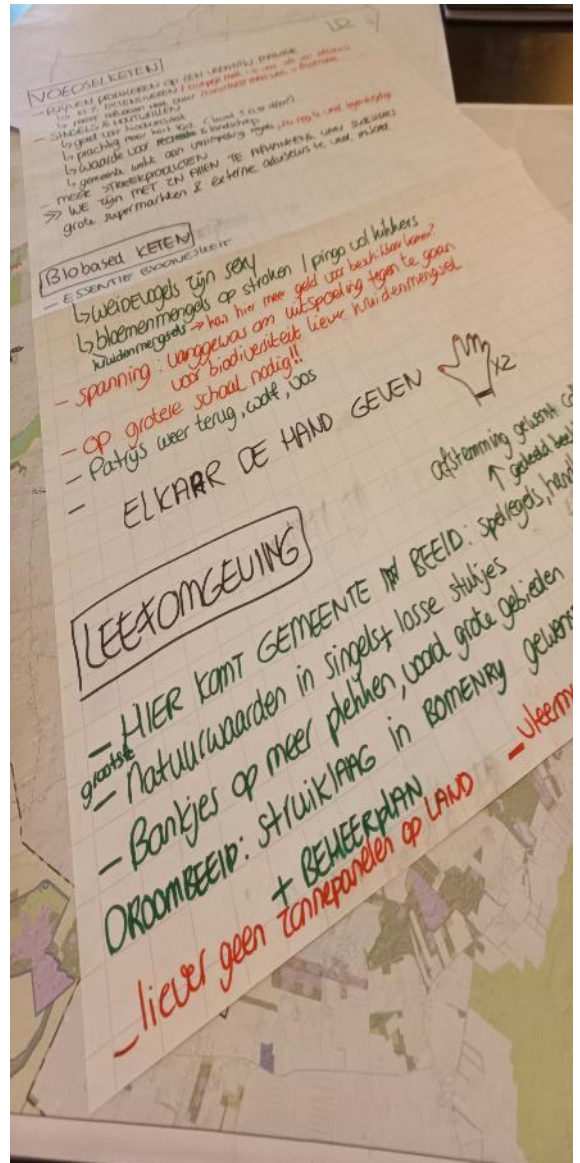
De belangrijkste punten uit de tafelgesprekken:

- Agrariërs zien veel mogelijkheden, maar het is soms lastig deze in praktijk te brengen.
- Vergunningverlening aan de pas-melders en interimers is voorwaarde voordat je verder kan praten
- Wat is het effect van de derogatie?
- Het verdienvermogen van de boer moet toekomstbestendig gewaarborgd worden.
- Langetermijnperspectief is lastig door stijgende grondprijzen en tijdelijke regelingen. Er werd een oproep gedaan voor langetermijn-regelingen zodat men weet waar men aan toe is.
- Wil je de transitie mogelijk maken, dan is er grond nodig, bijvoorbeeld middels de Grondbank/grondcoöperatie Rijkdom. Vertrouwen in de overheid is hierbij van belang, zodat vrijgekomen grond in lokaal eigendom blijft.
- Bij elke opgave is maatwerk van groot belang.
- Stimuleren van weidegang is op korte termijn een kans in de methaanopgave.
- T.o.v. de rest van de provincie is in het Zuidelijk Westerkwartier veel kleinschalige landbouw. Ook veel stoppers, waardoor gronden vrij gaan komen.

Plenaire behandeling

- Coulisselandschap geeft kansen, maar ook bedreigingen: kleine percelen en bomenranden beperken de capaciteit.
- Hoe wordt financiering van grondverwerving aangepakt?
- Schaalvergroting: extensiveren, bedrijf of veestapel groter, of een combinatie van alles?
- Kennisdeling is belangrijk voor beleids- en bedrijfskeuzes.
- Exoten zijn een regelmatig voorkomend probleem waar alle partijen last van hebben.
- Veel mogelijk m.b.t. ruimte in het gebied, clustering van bepaalde functies in geschikt gebied.
- Didam arrest is een knelpunt als het gaat om grondverdeling.
- Veel wantrouwen richting de overheid, komt voort uit de historie / ruilverkaveling.
- Woningbouw, verkeer en vervoer zijn thema's die ook ruimte vragen en passen in een integrale blik op het landschap.
- Zonnepanelen liever niet op land, maar op daken.
- Elkaar de hand blijven geven.

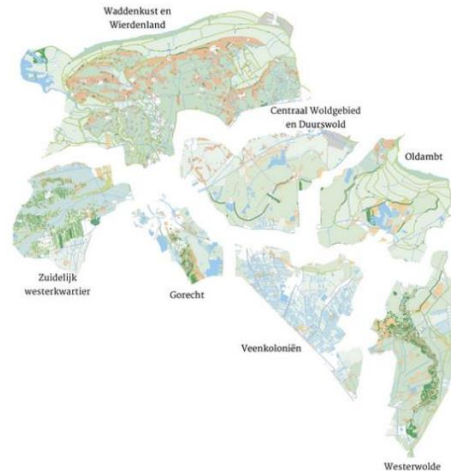
NPLG: Doelen en opgaven Provincie Groningen

Zuidelijk Westerkwartier

Deze ontwikkelingen lopen al:

- [Westerkwartier Natuurinclusief](#)
- [Realisatie Natuur Netwerk Nederland \(NNN\)](#)
- [Maatregelen Kaderrichtlijn Water](#)
- [Waterbergingsgebieden](#)
- [Ontwikkelingen Matsloot / Westpoort](#)
- [MIRT onderzoek woningbouw stad](#)
- [ASV's \(Grondwatervoorraden\)](#)

Koppelkansen voor toevoegen natuurwaarde in elk van de opgave Klimaat, Water en Landbouw !!

Na de lunch hield Renée Bekker, beleidsmedewerker Natuur bij Provincie Groningen, een lezing over de doelen en opgaven voor de Provincie Groningen vanuit het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Aan de hand van kaarten en beleidsteksten werd duidelijk dat een deel van de provincie vergunningsvrij is als het gaat om emissies. De emissies in Zuidelijk Westerkwartier hebben ook effecten op verschillende Drentse en Friese Natura 2000 en NNN-gebieden. Een belangrijk gegeven is dat recent een akkoord is bereikt over de natuurherstelwet, wat betekent dat het natuurherstelplan in 2026 gereed moet zijn.

Niet alle doelen zijn echter al aan een plek gekoppeld, waardoor dit nog ruimte biedt voor invulling zoals:

- Basiskwaliteit van de natuur meenemen in elke opgave, ook binnenstedelijk
- Groenblauwe dooradering
- Areaaluitbreiding van Vogel- en Habitatrichtlijn-soorten

Vraag vanuit de zaal over de algehele inhoud van de presentatie:

“Wat is wettelijk en wat is wenselijk” – Alles wat in de slides van de presentatie is benoemd is wettelijk of wordt dat nog. Alleen de verdeling van de Vogel- en Habitatrichtlijn-doelen over de provincies kan nog wat veranderen, verder staan de opgaven per provincie vast.

Zorgen vanuit de landbouw worden geuit als het gaat om areaaluitbreiding natuur.

“Wat bereiken we al met de lopende ontwikkelingen, zoals NNN inrichting”? Hier wordt aan gewerkt.

Pitch Staatsbosbeheer

Namens Staatsbosbeheer sprak Jasper Schut in een oproep over de samenwerking die benodigd is tussen overheid, landbouw en natuur.

In het Zuidelijk Westerkwartier heerst een forse waterbergingsopgave en oplossingen worden vooral gerealiseerd door middel van natuurgebieden in laaggelegen delen. Hier liggen kansen tussen goede afstemming over functies op hoge en lage delen in het gebied.

Het is van belang om op zoek te gaan naar plekken waar je elkaar kunt vinden. Waterbeheer is daar een belangrijk onderdeel van. Wij zijn afhankelijk van het IJsselmeer en zoetwaterbeschikbaarheid is hard nodig voor zowel natuur, landbouw als de drinkwaterbedrijven.

Nu is het moment gekomen om elkaar te vinden.

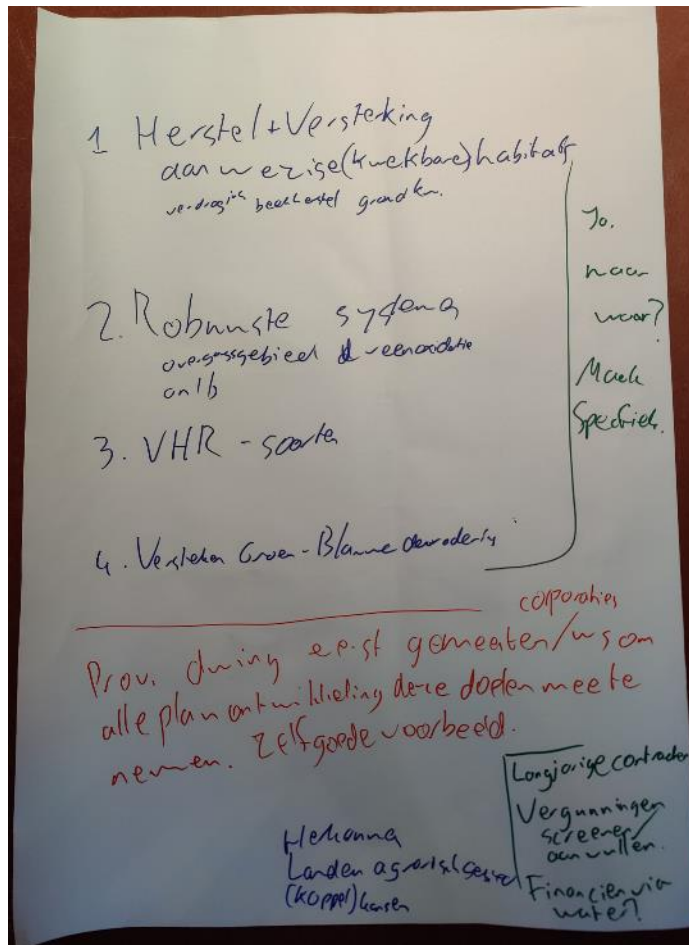
Met elkaar in gesprek

Na de presentatie van Renée en Jasper gingen de groepen in dezelfde samenstelling weer om tafel, ditmaal om het Zuidelijk Westerkwartier te bekijken op het gebied van natuur en kansen en uitdagingen met elkaar te delen.

Plenaire behandeling

- De opgave is groot, maar de beschikbare ruimte is beperkt. Welke ruimte kunnen we benutten binnen wat we al hebben, dat is nog niet scherp.
- Groen en klimaat niet alleen in de landbouw terug laten komen, ook in het stedelijk gebied.
- Er heerst angst dat de status van natuurgebieden kan veranderen, met afwaardering van de landbouwgrond als gevolg. (bijvoorbeeld van status van onbeschermde natuur naar de status Natuurnetwerk Nederland of Natura 2000)
- Agrarisch Natuur- & Landschapsbeheer pakketten per bedrijf afstemmen, het is maatwerk en agrariërs wensen langjarige zekerheid.
- Basiskwaliteit van bodem, water en lucht moet verbeterd en gewaarborgd worden, dat is voordelig voor iedereen.
- Wat betreft de kosten van de agrarische bedrijfsvoering wordt opgemerkt dat wat wenselijk is om te doen en dus niet wettelijk verplicht is, men meestal geen vergoeding voor krijgt terwijl het voor bijvoorbeeld biodiversiteit iets kan opleveren.
- Combinatiefuncties voor natuur en landbouw, zoals natte teelt, zijn mogelijk, maar daar moet afzetmarkt voor zijn.

Plenaire behandeling

- Op de overgang van landbouw naar natuur liggen kansen.
- Iedereen wil wel wat doen en iedereen ziet wel wat kansen en kleine mogelijkheden in het eigen gebied.
- Niet alleen kijken naar kansen in de agrarische sector, kijk naar de inrichting van het hele gebied.
- Voorbeeldfunctie overheid bij compenseren groen: een bomenhaag plaatsen na het kappen van één boom.
- Laten leiden door water is een vaker terugkerend thema.
- Een persoonlijke benadering, maatwerk, is van belang. Begin daarmee en wees transparant.
- Groenblauwe en droge dooradering wordt al aan gewerkt, verwaarden van houtsingels.
- De bestaande houtsingels zijn niet overal goed in beeld. Er zijn verschillende kaarten, maar er mist een gedeeld beeld van de exacte locaties.

Afronding

Tijdens de kennissessie kwamen ook een aantal punten aan bod die niet binnen de thema's vielen. Deze punten hebben wij geparkeerd op de om op een ander moment te bespreken:

- Kijken naar andere opgaven zoals woningbouw, grond.
- Wat is wettelijk en wat is wenselijk?
- Alle overheden/partijen kunnen iets doen.
- Water aanvoeren en vasthouden: In hoeverre kan er uit het IJsselmeer aangevoerd worden en kan er op hoge gronden water vastgehouden worden. Kan er gestuurd worden in berging? – Dit wordt behandeld in de kennissessie op 16 november

Tijdens het afronden van de dag werd een aantal bevindingen bondig samengevat:

- De opgave is groot, ruimte beperkt. Slimme functiecombinaties.
- Er gebeurt al heel veel; beeld nog niet helemaal volledig wat het bijdraagt aan opgaven.
- Gaan we overal voor een 10 of ook voor een 8.
- Benieuwd naar de bedrijfsplannen of gebiedsoffertes.

Het vervolg van deze kennissessies is op 16 november, waar de thema's Water & Klimaat behandeld worden. Vanuit de zaal kwam de vraag of het brede publiek ook nog inspraak heeft voordat het proces richting de oplossingsrichtingen gaat. Dat is het geval! Provincie zal een brede inloopbijeenkomst voor het hele gebied organiseren.

Als afsluiter werd de zaal om feedback gevraagd, daaruit kwam het volgende naar voren:

- Op sommige vlakken is het een herhaling van wat er de afgelopen jaren ook al is gezegd.
- Mooi om deze gesprekken te voeren, hierdoor krijgen we begrip voor elkaars situatie en standpunten, kunnen we elkaar vinden op bepaalde onderwerpen en durven we te constateren dat je het ook soms niet eens bent met elkaar.
- De groepssamenstelling wisselen gedurende de dag t.b.v. kennisuitwisseling.

Op de hoogte blijven?

De website van provincie Groningen over deelgebied Zuidelijk Westerkwartier:

[Deelgebied Zuidelijk Westerkwartier - Provincie Groningen](#)

Aanmelden voor de nieuwsbrief transitie landelijk gebied kan via:

[Nieuwsmail Transitie Landelijk Gebied - Provincie Groningen](#)

 zoek

[Home](#) · [Actueel](#) · [Dossiers](#)

Transitie Landelijk Gebied

Veehouderijen, bouwprojecten, de industrie en activiteiten zoals het aanleggen van wegen. Dat stoot allemaal stikstof uit. Teveel stikstof is schadelijk voor onze gezondheid en natuur. Met het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) wil het rijk verdere schade aan de natuur tegen gaan. Ook voor ons water en het klimaat is dit belangrijk. De Transitie van het Landelijk Gebied (TLG) is de Groningse invulling van het NPLG. In de TLG werken we samen aan een toekomstbestendig Groningen, met perspectief voor de landbouw en een brede welvaart.

LAATSTE NIEUWS

› [Update Transitie Landelijk Gebied](#)

📅 24 november 2023